

AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3387/2019. (XII. 19.) AB VÉGZÉSE

alkotmányjogi panasz visszautasításáról

Az Alkotmánybíróság tanácsa alkotmányjogi panasz tárgyában meghozta a következő

v é g z é s t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria Pfv.V.21.973/2016/8. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt visszautasítja.

I n d o k o l á s

- [1] 1. Az indítványozó (Puhl Antal) jogi képviselője útján (dr. Édes Balázs Ügyvédi Iroda, ügyintéző: dr. Édes Balázs ügyvéd) az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a alapján alkotmányjogi panasszal fordult az Alkotmánybírósághoz a Kúria Pfv.V.21.973/2016/8. számú ítélete, valamint azzal összefüggésben a Fővárosi Ítéltábla 10.Gf.40.615/2014/28-II. számú, továbbá a Székesfehérvári Törvényszék 17.G.40.003/2013/40. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítása és megsemmisítése iránt.
- [2] Kérelmét az indítványozó az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmére alapította.
- [3] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló alapperben az indítványozó I. rendű alperesként vett részt. A perbeli II. rendű alperes egy végelszámolás alatt álló hitelintézet (a továbbiakban: Hitelintézet), a felperes pedig egy ingatlanforgalmazással foglalkozó gazdasági társaság volt. A felperes a keresete benyújtását megelőzően engedményezés útján megszerzett egy (a perbeli alperes Hitelintézettől eltérő másik) pénzügyintézettől (a továbbiakban: Bank) egy, a Hitelintézettel szemben fennálló követelést. Ez a követelés a Hitelintézetet a Bankkal szemben az általuk korábban kötött – követelés-adásvételi szerződés elnevezést viselő – engedményezési szerződés alapján illette meg. Ebben a Bank faktorálási díj megállapítása mellett megvásárolt a Hitelintézettől egyes fogyasztókkal szemben fennálló követeléseket azzal, hogy az egyes fogyasztók által esetlegesen a Hitelintézet felé történő törlesztéseket, annak a Banknál vezetett számlájáról jogosult beszélni. Ebbe, a Bank által korábban megvásárolt követelésbe tartozott a Hitelintézetnek az indítványozóval szemben, kölcsönszerződés alapján fennálló, és az indítványozó tulajdonában álló ingatlant terhelő jelzáloggal biztosított követelése is. A bírósági iratokból megállapíthatóan az indítványozó kifejezett hozzájárulásával sor került az említett ingatlanon fennálló jelzálog-jognak a korábbi engedményezés során előbb a Bank javára történő, majd az újabb követelés-átruházást követően a felperes javára az ingatlan-nyilvántartásba történő bejegyzésére is.
- [4] Ezen előzmények után, a Hitelintézet nemfizetésére tekintettel nyújtott be keresetet a felperes ingatlanforgalmazó a Székesfehérvári Törvényszéknél annak érdekében, hogy az indítványozót mint I. rendű alperest jelzálog köteleztként annak tűrésére kötelezze, hogy az ingatlanon fennálló jelzálog-joga alapján a kamatokkal növelt követelésének értékéig az ingatlanból kielégítést keressen; a II. rendű alperes Hitelintézetet pedig a kereseti kérelem tűrésére kérte kötelezni.
- [5] Az indítványozó ellenkérelmében a kereset elutasítását kérte. Előadta, hogy az alapul fekvő, a Hitelintézettel kötött kölcsönszerződés egy korábbi, bonyolult jogügylet kapcsán jött létre. Ennek lényege, hogy az építész foglalkozású indítványozónak egy szálloda-beruházáshoz kapcsolódóan elvégzett munkáért a megrendelő a tervezési díjat a részéről felmerült pénzügyi okokból nem tudta megfizetni; ezért az ezzel kapcsolatos megegyezésük alapján – a tervezési díjat meghaladó haszon reményével – az indítványozó úgy döntött, hogy részt vesz a beruházásban. Erre tekintettel az indítványozó üzlettársaitól, illetve a Hitelintézettel azonos cégcsoport-hoz tartozó lízingcégtől jelentős összegeket vett át a beruházás megvalósítása érdekében azzal, hogy egyik üzlettársa a felvett összeggel megegyező összeget fizet az indítványozónak, amennyiben a hotel megépítéséhez szükséges ingatlan, az építési engedélyezési és a kivitelezési tervek az általuk közösen létrehozott gazdasági társaság tulajdonába kerülnek, és a jogerős építési engedély jogosultja is ez a cég lesz. A beruházás megvalósulása azonban elhúzódott, ezért – annak érdekében, hogy a megállapodásukban rögzített visszafizetési kötelezettségtől az indítványozó a projekt megvalósulása révén szabadulhasson – az indítványozó által felvett köl-

csön refinanszírozása vált szükségessé. Ehhez volt szükség a Hitelintézet és a Bank közreműködésére, mivel a megváltozott jogszabályi előírásokra tekintettel banki finanszírozásra; ahhoz pedig bank által elvárt biztosítékra volt szükség. Ezen előzmények mellett kérte az indítványozó a kereset elutasítását jogalap hiányában, az alábbi érveléssel.

- [6] Elsődlegesen vitatta, hogy a perbeli jelzálogszerződésen tőle származó aláírás szerepel, ha az mégis tőle származik, állította, hogy a jelzálogszerződés a kölcsönös és egybehangzó akarat hiányában nem jött létre. Arra az esetre, ha a jelzálogszerződés létrejött volna, hivatkozott e szerződés, valamint azon szerződés-halmaz, amelynek részeként ezen szerződés létrejött, jóerkölcsbe ütközés folytán fennálló érvénytelenségére. E körben arra utalt, hogy az ingatlanfejlesztési projekt megvalósítására üzlettársaival és a projektet finanszírozó cégekkel közös kockázatviselésre szerződtek, egyik üzlettársa azonban ettől eltérően íratta alá vele a kölcsönre vonatkozó okiratokat, valamint a perbeli jelzálogszerződést is. Ezek révén a teljes kockázatviselés őt terhelte, emellett az említett üzlettársa a szerződések folytán 52.000.000 forintnyi hasznot realizált, ami a jóerkölcsbe ütközik. Mindezen túlmenően önmagában a jelzálogszerződés jóerkölcsbe ütközését is állította amiatt, hogy a jelzáloggal biztosított 79.800.361 forint tartozás jogi sorsa elvált az állítólagos 62.000.000 forint kölcsöntartozás jogi sorsától, amelyre tekintettel előfordulhat, hogy míg ő a II. rendű alperes részére teljes egészében teljesít, a Bank felé fennálló követelés nem nyer kiegyenlítést, így zálogkötelezettként akkor is felelősség terheli, ha saját fizetési kötelezettségének eleget tett. Állította továbbá, hogy az időben későbbi engedményezési szerződés alapján a Bank nem a vele szembeni kölcsönkövetelést ruházta át a felperesre, hanem a korábbi követelés-adásvételi szerződés alapján fennálló faktordíj követelést. Ennek következtében a kölcsönkövetelés jogosultja továbbra is a Bank, aki viszont a kölcsönt tőle soha nem követelte, így az időközben elévült. Az ekkor már végelszámolás alatt álló Hitelintézet a keresetben foglaltakat nem vitatatta, és tekintettel arra, hogy maga teljesíteni nem tudott, a keresetben foglaltak teljesítését nem ellenezte.
- [7] Az első fokon eljáró bíróság a felek előadása, az indítványozó személyes meghallgatása, valamint tanúvallomások, igazságügyi írásszakértői vélemény és az okirati bizonyítékok alapján a felperes keresetének helyt adott és az abban foglaltak szerint kötelezte az alpereseket. Megállapította, hogy alaptalan az indítványozónak a szerződési akarat hiányára alapított érvelése. A jelzálogszerződésen az indítványozó aláírása szerepel, és az egyértelműen megjelöli a biztosítani kívánt engedményezési szerződést, ezért az indítványozó a biztosított jogviszony ismeretének hiányára nem hivatkozhatott alappal. Megállapította, hogy életszerűtlen az indítványozó azon hivatkozása is, hogy a szerződés aláírása nem állt érdekében, mivel az engedményezett követelés részét képező, a Hitelintézettel kötött kölcsönszerződés banki finanszírozása és ezáltal az ingatlanprojekt megvalósításához szükséges időnyerés az indítványozó kifejezett érdeke volt. Kifejtette, hogy mivel sem az engedményezési szerződéssel, sem az azt biztosító jelzálogszerződéssel elérni kívánt joghatás nem ellentétes a társadalom általános erkölcsi értékítéletével, ezért a szerződések jóerkölcsbe ütközése sem állapítható meg. A bíróság úgy foglalt állást, hogy mivel az engedményezési szerződés kifejezetten rögzíti, hogy amennyiben valamely adós a Hitelintézet részére teljesít, azt a Bank a Hitelintézet nála vezetett számlájáról jogosult beszedni, az az indítványozói érvelés sem foghatott helyt, hogy a személyes és a dologi kötelezett személyének elválása eredményezte a jóerkölcsbe ütközést, mivel az említett okból nem állhatott be az indítványozó által hivatkozott azon helyzet, amely az ő kétszeres teljesítési kötelezettségét eredményezte volna.
- [8] Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú ítélet fellebbezéssel érintett rendelkezését – az ítélet indokolásának pontosítása, illetve a követelés elévülésével kapcsolatban az indítványozó által előadott érvek tekintetében történő kiegészítése mellett – helyben hagyta. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmére eljáró Kúria az alkotmányjogi panasszal támadott ítéletében a jogerős ítéletet hatályában fenntartotta.
- [9] Az indítványozó a fenti ítéletekkel szemben benyújtott alkotmányjogi panaszában foglalt érvelése az eljáró bíróságok azon – egybehangzó – jogértelmezésének helytállóságát vitatta, miszerint a perben általa vitássá tett szerződés nem ütközik a jóerkölcsbe. E tekintetben megismételte a bírósági eljárások során már elbírált, a részéről fennálló akaratiháival, valamint az álláspontja szerint elévült követeléssel összefüggő érveit. Kifogásolva az eljáró bíróságok által a szerződési szabadság elvére tekintettel megfogalmazott, a bíróságok jogértelmezését rögzítő megállapításokat, kifejtette, hogy mivel a perbeli jelzálogszerződés a Bankkal, mint „hasonló típusú ügyleteket rendszeresen, üzletszerűen kínáló pénzügyintézet” jött létre, a jogügyletet fogyasztói szerződésnek kell tekinteni. Erre tekintettel álláspontja szerint „az információs aszimmetriából fakadó domináns pozícióban” lévő bankkal szemben a magánszemély a szerződési szabadságot nem tudja megfelelően érvényesíteni, ezért fokozott jelentőséget kell (kellett volna) tulajdonítani annak, hogy „a jogügylet megkötésekor a fogyasztói pozí-

cióban lévő szerződő fél nem látta át teljes mértékben a szerződésből fakadó esetleges hátrányos következményeket, illetve az annak megkötéséből eredő kockázatot”.

- [10] Mindezekre tekintettel, utalva az Alkotmánybíróság által a devizahitelekkel összefüggésben, az Alaptörvény értelmezése, illetve jogszabály alaptörvény-ellenessége tárgyában hozott 8/2014. (III. 20.) AB határozatban, valamint a 34/2014. (XI. 14.) AB határozatban tett egyes megállapításokra kifejtette, hogy a támadott ítéletben foglalt, a szerződési szabadsággal összefüggő jogértelmezés szerinte nem felelt meg az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdéséből fakadó követelményeknek. Álláspontja szerint az, ahogyan a Kúria a szerződési szabadságra tekintettel, és nem fogyasztói szerződésként értelmezte a vitatott jelzálogszerződést, tehát az Alaptörvény M) cikkének sérelme okán alaptörvény-ellenes. Mindezek felül az indítványozó szerint „[a] Kúria ítélete azáltal, hogy nem vette figyelembe a fogyasztók védelmét szolgáló rendelkezéseket, hanem a fogyasztói szerződésből fakadó kockázatokat áthárította a pénzügyi es jogi kérdésekben járatlan Indítványozóra, nem biztosította az Alaptörvény M) cikkéből fakadó védelmet, így sérült az indítványozónak az Alaptörvény XXVIII. cikkén alapuló tisztességes eljáráshoz és bírói jogvédelemhez való joga, a per eredményeképpen végső soron pedig az Alaptörvény XIII. cikkében foglalt tulajdonhoz való joga.”
- [11] 3. Az Alkotmánybíróság mindenekelőtt az alkotmányjogi panasz befogadhatóságának formai és tartalmi feltételeit vizsgálja. Ezekkel kapcsolatban a következőket állapította meg.
- [12] Az alkotmányjogi panasz a befogadhatóság formai feltételeinek [Abtv. 30. § (1) bekezdés, valamint 52. § (1b) bekezdés) a)–f) pont] nem tesz eleget.
- [13] Az indítványozó jogi képviselője alkotmányjogi panaszát az Abtv. 30. § (1) bekezdése szerinti határidőben nyújtotta be elektronikus úton az első fokon eljáró törvényszékhez.
- [14] Az alkotmányjogi panasz az Abtv. 52. § (1b) bekezdés a)–f) pontjaiban foglalt formai követelményeknek csak részben tesz eleget. Megjelöli az Alkotmánybíróság hatáskörét megalapozó törvényi rendelkezést [Abtv. 27. §]; az Alaptörvény sérülni vélt rendelkezéseit [M) cikk (2) bekezdése, XIII. cikk (1) bekezdése, valamint XXVIII. cikk (1) bekezdése]. Ezek közül azonban kizárólag az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése tekintetében tartalmaz a támadott ítélet alaptörvény-ellenességére vonatkozó okfejtést is; az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdése és XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelmét azonban kizárólag az álláspontja szerint ezen rendelkezés sérelmével járó bíró jogértelmezésre, illetve az ez alapján számára kedvezőtlen tartalommal meghozott döntésre alapítja. Ezekre tekintettel fogalmaz meg kifejezett kérelmet a Kúria támadott döntése, valamint azzal összefüggésben az alsóbb fokú bírósági ítéletek alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére.
- [15] Tekintettel arra, hogy az alkotmányjogi panasz benyújtásának törvényi feltétele [Abtv. 27. § a) pont], hogy az indítványozó Alaptörvényben biztosított jog sérelmére hivatkozzon, az indítvány e feltételnek csak részben [a XIII. cikk (1) bekezdése és a XXVIII. cikk (1) bekezdése tekintetében] tesz eleget. Az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdése ugyanis nem tartalmaz az Abtv. 27. §-a szerinti Alaptörvényben biztosított jogot. Az Alkotmánybíróság ezzel kapcsolatban emlékeztet az M) cikk (2) bekezdésének megítélésével összefüggő töretlen gyakorlatára. Az „Alkotmánybíróság következetes gyakorlata {például: 3265/2017. (X. 19.) AB határozat, Indokolás [29]; 33/2015. (XII. 3.) AB határozat, Indokolás [20]; 20/2014. (VII. 3.) AB határozat, Indokolás [53]} alapján nem biztosít jogot az M) cikk (2) bekezdése [...], ezért erre a rendelkezésre sem alapítható alkotmányjogi panasz.” {3305/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [10]} Az Alkotmánybíróság korábban már kifejtette, hogy az említett rendelkezésből Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panasz benyújtását megalapozó Alaptörvényben biztosított jog nem vezethető le, „[a]z M) cikk (2) bekezdése második mondatából általánosságban az államnak az a kötelezettsége következik, amely – az Alaptörvényben szereplő alkotmányos értékek figyelembevételével – a fogyasztók érdekeit védő, az erőfölénnyel való visszaéléssel szemben fellépő intézményrendszer létrehozására és fenntartására, továbbá a fogyasztók jogait biztosító jogszabályok megalkotására vonatkozik” {8/2014. (III. 20.) AB határozat, Indokolás [61], lásd még például: 3305/2018. (X. 1.) AB végzés, Indokolás [10]}. „Ezért a fogyasztóvédelemre hivatkozással az M) cikk (2) bekezdésére alkotmányjogi panasz nem alapítható.” {Legutóbb lásd: 3125/2019. (V. 29.) AB végzés, Indokolás [7]} Erre tekintettel, a törvényi feltétel hiánya okán az indítványozó M) cikk (2) bekezdésével összefüggő panaszelemek tekintetében érdemi vizsgálat lefolytatására az Alkotmánybíróságnak nem volt lehetősége.
- [16] Az Alaptörvénynek az indítványozó által szintén hivatkozott XIII. cikk (1) bekezdésében foglalt tulajdonhoz való jog, illetve XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített tisztességes bírósági eljáráshoz való jog ugyanakkor olyan rendelkezések, amelyek Alaptörvényben rögzített jogként megalapozhatják az Abtv. 27. §-a szerinti panasz benyújtását. Az Alkotmánybíróságnak az ezen alapjogok sérelme kapcsán esetlegesen lefolytatott érdemi vizs-

gálat keretében elméletileg lehetősége lenne arra, hogy az Alaptörvény M) cikk (2) bekezdésében foglaltakat – csakúgy, mint az Alaptörvény egyéb rendelkezéseit – az elbírálás során figyelembe vegye, érvényesítse. Az Alkotmánybíróság ugyanakkor megállapította, hogy a jelen ügy kapcsán erre sincsen lehetőség. Az alkotmányjogi panasz ugyanis a fenti Alaptörvényben biztosított jogok sérelmét kizárólag az indítványozó azon álláspontjára alapította, hogy a támadott bírói ítéletben foglalt jogértelmezés – amelynek törvényességi- jogértelmezési szempontú felülbírálatára az Alkotmánybíróság egyébként sem rendelkezik hatáskörrel – az M) cikk (2) bekezdését nem vette kellő mértékben figyelembe. Az említett Alaptörvényben biztosított jogok tekintetében az indítvány önálló, alkotmányjogilag értékelhető indokolást nem tartalmaz. Önmagában viszont az, hogy a polgári perben eljáró bíróság olyan tartalmú döntést hoz, amely valamelyik peres fél számára fizetési, vagy tűrés kötelezettséget tartalmaz (vagy éppenséggel az erre irányuló keresetét elutasítja) és ezáltal a peres fél ingó, vagy ingatlan tulajdonába tartozó dolgot vagy vagyoni jogot érinti, a bíróságok ítélező tevékenységének szerves részét képezi.

[17] Ennél fogva a jogszabályok értelmezésével és alkalmazásával meghozott bírói ítéletből fakadó kötelezés vagy éppen annak hiánya – megállapítható alaptörvény-ellenesség hiányában – az alkotmányos tulajdonvédelem, de még az annál adott esetben szélesebb körű polgári jogi tulajdonvédelem szempontjából sem értelmezhető. Hasonlóan, önmagában az, hogy a bíróság jogértelmezése valamely peres fél jogértelmezésétől – a jogviták elbírálására irányuló ítélező-jogalkalmazó tevékenység természetéből fakadóan legalább az egyik fél jogértelmezésétől szükségképpen – eltér, nem alapozza meg az alapvetően processzuális természetű előírásokat tartalmazó tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének megállapíthatóságát. Az indítványozó az Alaptörvény XIII. cikk (1) bekezdésében és XXVIII. cikk (1) bekezdésében rögzített jogok sérelme tekintetében a – szerinte az M) cikk előírásait sértő – bírósági jogértelmezésen alapuló döntés meghozatalának pusztá tényén túlmenően nem hozott fel semmilyen érvet, erre tekintettel az Alkotmánybíróság megállapította, hogy ezen indítványi elemek nem tartalmaznak alkotmányjogilag értékelhető indokolást, így nem tesznek eleget az Abtv. 52. § (1b) bekezdés e) pontban írt indokolási kötelezettségnek.

[18] 4. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz befogadására, mivel az részben az Abtv. 27. §-ában, részben pedig az 52. § (1b) bekezdés e) pontjában írott feltételeknek nem felel meg, nincs lehetőség. Az Alkotmánybíróság ezért a kérelmet az Abtv. 47. § (1) bekezdése, 50. §-a és az 56. § (1)–(3) bekezdései, valamint az Ügyrend 5. § (1) és (2) bekezdései alapján eljárva, az Ügyrend 30. § (2) bekezdés h) pontja alapján visszautasította.

Budapest, 2019. december 10.

Dr. Szabó Marcel s. k.,
tanácsvezető alkotmánybíró

Dr. Dienes-Oehm Egon s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,
alkotmánybíró

Dr. Salamon László s. k.,
előadó alkotmánybíró

Dr. Szalay Péter s. k.,
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/131/2018.

